

‘DE BOER IS EEN BIJZONDER MENS’

Tussen agrariërs en sociaal wijkteam zit een kloof. Dat vindt Hanneke Meester, interim-voorzitter van de Stichting zorg om boer en tuinder Nederland (ZOB). ‘De boer moet altijd sterk zijn voor anderen.’

‘Een boer dreigde failliet te gaan. Elke dag als de bakker kwam, deed zijn vrouw of zij er niet was. Zij hoopte maar dat de bakker een brood aan de deurklink zou hangen. Ook al kon ze het niet betalen. Het is een verhaal uit de jaren negentig van de vorige eeuw. Nu is er misschien iets meer openheid, minder schaamte. Maar dit struisvogelgedrag komt nog steeds veel voor. De jaren negentig waren zwaar voor de boeren. Door de varkenspest moesten bedrijven de deuren sluiten. Later kwam daar mond- en klauwzeer bij. Dat ging natuurlijk met verdriet en rouw gepaard, maar het bleef meestal achter gesloten deuren. Boeren die moesten stoppen, vonden dat zij hadden gefaald en wilden er niet over praten. Niet met andere boeren, en niet daarbuiten.

Voor boeren en tuinders is toen een speciale, telefonische hulplijn gestart, waarvan ik de coördinator werd. Mensen konden ons anoniem bellen. Op die manier hoopten wij dat wij het taboe om niet te willen praten konden doorbreken. Ik heb veel geleerd bij deze hulplijn voor agrariërs.’

Ondraaglijke last

‘Een boer heeft meerdere rollen. Hij is vader, zoon, bedrijfsleider en gezinshoofd. Als het

niet goed gaat met het bedrijf, voelt het alsof hij het in al deze rollen verkeerd doet. Als vader wil hij misschien niet toegeven dat het bedrijf er slecht voorstaat, want wat moet zijn zoon dan die dacht zijn vader op te kunnen volgen? Naar zijn eigen vader voelt hij zich schuldig. Immers, hij dreigt het bedrijf dat soms al generaties in de familie is niet langer voort te kunnen zetten. Als bedrijfsleider heeft hij het gevoel dat hij

Hanneke Meester van Stichting zorg om boer en tuinder Nederland.

zijn werk niet goed heeft gedaan. En als hoofd van de familie ziet hij hoe zijn gezin de dupe dreigt te worden van een eventueel faillissement. Het gevolg is dat de boer meestal niet voor zichzelf kiest. Hij moet altijd sterk zijn voor anderen. Dat een boer moet stoppen met zijn bedrijf is op zich niet erger dan iemand die zijn baan verliest. Maar toch. Boeren hebben een speciale band met de grond waarop hun bedrijf staat. Door de koppeling tussen bedrijf en privéleven bij boeren staat er veel op het spel. Het verlies van een boerenbedrijf wordt daardoor bijna een ondraaglijke last.’

Eigen falen

‘Het is niet altijd eigen schuld, dikke bult. Er zijn zoveel zaken die van invloed zijn op een boerenbedrijf waar een boer weinig aan kan doen: het weer, dierziekten, veranderende wet- en regelgeving, of een ongeoorloofd gif in een bestrijdingsmiddel tegen bloedluis bij kippen. Toch ervaren veel boeren het nog steeds als falen als het misgaat. Ook in deze tijd.

De buitenwereld draagt soms bij aan dat gevoel van falen. Buitenstaanders zien alleen die grote boerderij, de tractoren en dat enorme stuk land. Ze denken: wat een rijkdom. Maar ze weten niet dat er geen

geld is om brood te kopen. Het kapitaal van boeren zit immers vast in de stenen, de veestapel, het land. Als er geen geld meer binnenkomt, is er een probleem. Het verkopen van de goederen duurt lang. Banken hebben vaak het geduld niet om daarop te wachten, dringen aan en laten bedrijven failliet gaan.'

Vrijwilligers aan keukentafel

'Ik werk nu voor ZOB, een landelijke opererende stichting die hetzelfde doel heeft als de telefonische hulpdienst, maar waar de vrijwilligers ook keukentafelgesprekken voeren bij boeren en tuinders thuis. Die gesprekken kunnen over van alles gaan: een dreigende bedrijfsbeëindiging, problemen met betrekking tot de opvolging of spanningen in het gezin. De vrijwilligers, die allemaal uit de agrarische sector komen, zijn maatjes voor de boeren en tuinders. Door één of meerdere gesprekken proberen ze boeren weer in actie te laten komen. Dat is soms lastig. Voor sommige boeren is niet kiezen voor een oplossing een overlevingsstrategie. Dit

jaar ging het misschien slecht, maar volgend jaar gaat het vast beter, denken ze dan. Door de gesprekken met een ZOB-vrijwilliger hoop je dat zij gaan beseffen dat, als zij nu niet kiezen voor een oplossing, zij uiteindelijk niets meer te kiezen hebben. De boer kan uiteenlopende problemen ervaren. De ZOB-vrijwilliger zorgt ervoor dat, in overleg met de boer, het netwerk van de boer wordt ingeschakeld om hem te helpen de problemen op te lossen. Of zij brengt de boer in contact met professionele hulpverleners, bijvoorbeeld een sociaal wijkteam.'

Bedreigde varkensboeren

'Tussen de agrariërs en de sociale wijkteams zit een kloof. Boeren zullen niet snel uit zichzelf hulp vragen bij anderen. Dat betekent dat zij ook niet makkelijk het gemeentehuis binnen zullen lopen of zullen aankloppen bij het wijkteam. Daarom moeten de gemeenten en het wijkteam de boeren de helpende hand toesteken. Zij moeten op onbevooroordeelde wijze contact maken en houden.

De gemeente Berkelland heeft dat goed begrepen. Zij heeft in hun bestaan bedreigde varkensboeren een brief gestuurd met de vraag: zou je het prettig vinden als iemand langskomt om met je te praten over je bedrijf? Andere gemeenten zouden ook de problematiek van boeren op hun agenda moeten zetten.

Hier op tafel ligt een boek met de titel *Wat de boer niet zegt*, een veelzeggende titel. Voor de hulpverleners uit het sociaal domein is het belangrijk om zich dit te realiseren. Uit zichzelf zal de boer weinig zeggen over zijn problemen en gevoelens. Je moet doorvragen, met begrip voor de boer en zijn situatie. De boer heeft een onlosmakelijke band met zijn land. Stoppen is voor een boer de allerlaatste optie. Als een professional de boer wil bijstaan, moet zij dat beseffen. Zij moet de boer het gevoel geven dat zij hem écht begrijpt.' ■

Hanneke Meester verzorgt een workshop op het congres 'Het wijkteam onder de loep', 8 november aanstaande. Meer weten? www.zorgwelzijncongressen.nl